

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pism ne sprejemamo. Izdaja vsak četrti teden. Cena letna 120 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 3112

Povišanje naših prejemkov

Vse od onega usodnega dne pred dobrih dvema letoma, ko so bili reducirani prejemki državnim uslužbencem, se je začelo za nas življenje polno težkoč in skrbi, ki se je stopnjevalo z naraščajočo draginjo čisto v brezupen gmotni položaj stotisočev družinskih članov državnega uradništva. Skrčenje plač je postalo zaradi povišanja cen še usodnejše. Naraščajoči dolgovi v uradniških družinah so začeli izpodkopavati njihovo fizično in moralno zdravje.

Dve zadnji leti, ki pomenita na ta način anticipatno finančno obremenitev uradništva še za celo vrsto let naprej, sta bili izpolnjeni po naših stanovskih organizacijah z neštevilnimi prošnjami in nujnimi pozivi, da bi se nam z vrnitvijo vzpostavil prejšnji položaj ter s primerno regulacijo draginskih doklad paraliziral draginji primerno pogubonosni udarec tega posrednega znižanja naših prejemkov.

Dosledno nastalemu novemu gmotnemu položaju je zahtevalo uradništvo, da se mu zvišajo prejemki na eksistenčni minimum, da se vrnejo draginske doklade za otroke, da se ukinejo vse uzakonjene razlike med neporočeno in poročeno državno uslužbenko ter se skladno s tem vrnejo poročenim državnim uslužbenkam polne osebne doklade.

Če upoštevamo dejstvo, da so se v zadnjih treh letih zvišale cene v trgovinah na debelo za celih 23 %, tako, da plačujemo vse svoje vsakdanje potrebščine v datilni trgovini najmanj za 30 % dražje ter da se zaznamuje razmeroma največja porast cen v zadnjem letu, to je od 1936. do 1937. leta, je iz tega razvidno, da so se gibale zahteve uradniških organizacij v resnici v najskromnejšem obsegu in da uradništvo v tem primeru gotovo ni pokazalo neuvidevnosti napram državnemu finančnemu položaju.

S toliko večjo upravičenostjo je zato uradništvo lahko upalo — ter je tudi dejansko pričakovalo — da se bodo njegove skromne želje, ki pomenjajo v resnici le najnujnejši pogoj za vzdrževanje njegovih družin, upoštevale pri obetani vrnitvi odvzetih prejemkov.

Končno je dospel težko pričakovani dan. 7. oktobra smo ugledali polni upajočega drhtenja radostna vest o zvišanju uradniških plač. Povišanja da bo deležno v prvi vrsti nižje uradništvo.

Že naslednji dan je 200.000 državnih uradnikov Jugoslavije nestrpno računalo na podlagi svojih plačilnih tabel, kaj mu je prinesla vesela novica.

Naj navedemo tu nekaj rezultatov tega računanja, upoštevajoč pri tem prejemke za tretji draginski razred, t. j. za ogromno večino našega učiteljstva.

Povišanja so deležni le uradniki zadnjih šestih skupin. Vrnile so se jim osebne doklade, kar znaša po vrsti od pete do 10. skupine mesečno po: 120, 110, 100, 85, 85 in 85 din. Učiteljski pripravniki devete in desete skupine bodo prejeli odslej mesečno po 58, odnosno 69 din več osebne doklade.

Ti poviški pomenjajo celotno vrnitev odtegljajev iz dveh let nazaj, tako da bodo prejeli samske osebe poslej neokrnjene svoje prejšnje plače.

Družinski očetje so izgubili na draginskih dokladah za otroke do treh otrok po 30 din za vsakega, za družine preko treh otrok pa po 20 din. Tudi te doklade se jim po zadnji uredbi vrnejo. Ne vrnejo se pa draginske doklade poročenim uradnikom za njihove žene, za katere so prejeli pred dvema letoma po 140 din mesečno.

Koliko smo na boljšem

Z odlokom ministrskega sveta o spremembah in dopolnitvah uredbe o osebnih in rodbinskih dokladah je določeno, da se zvišajo draginske doklade državnim uradnikom 5., 6., 7., 8., 9. in 10. skupine sledeče:

Uradniki 5. skupine so prejeli po letu 1935. v prvem razredu 520 din, v drugem 280 din in v tretjem 180 din mesečne draginske doklade. Sedaj se povečajo te doklade v prvem razredu na 650 din — več 130 din — v drugem razredu na 400 din — več 120 din — in v tretjem razredu 300 din — več 120 din.

Uradniki 6. skupine so prejeli v prvem razredu 580 din, v drugem 340 din in v tretjem 240 din mesečno. Sedaj so se zvišale draginske doklade v prvem razredu na 700 din — več 120 din — v drugem na 450 din — več 110 din — v tretjem pa na 350 din — več 110 din.

Uradniki 7. skupine so dobivali v prvem razredu 640 din, v drugem 400 din, a v tretjem 290 din. Draginske doklade so se zvišale v prvem razredu na 750 din — več 110 din —

v drugem na 500 din — več 100 din — in v tretjem na 400 din — več 110 din.

Uradniki 8., 9. in 10. skupine so prejeli v prvem razredu 680 din, v drugem 440 din in v tretjem 340 din. Doklade so se zvišale v prvem razredu na 775 din — več 95 din — v drugem na 525 din — več 85 din — in v tretjem na 425 din — več 85 din.

Pripravniki 9. skupine so prejeli doslej v prvem razredu 1211 din, v drugem 1016 dinarjev, v tretjem 907 din. Prejemki so se zvišali v prvem razredu na 1320 din — 109 din več, v drugem na 1070 din — 54 din več, a v tretjem na 970 din — 69 din več.

Na vsakega otroka vseh uslužbencev in upokojenec je določena doklada 140 din mesečno, a za ženo nobena.

Mesečne plače poročenih uradniških pripravnic in nagrade dnevničark se bodo uplačevale tako kot pred 1. oktobrom 1935, in sicer po uredbah iz leta 1934., št. 14.311/I. in 14.313/I. — Plače poročenih uradnic ostanejo nespremenjene.

Naše najaktualnejše zahteve

Vprašanje personalne prosvetne politike

Stališče učiteljskega združenja do prosvetne personalne politike je bilo precizirano že na sarajevski, novosadski in tudi na skopljanski glavni skupščini. Toda razmere se stalno spreminjajo, in prav sedaj nastopa trenutek, ko smatramo za nujno potrebno, ponovno naglasiti najvažnejše zahteve, ki jih naša organizacija postavlja kot načelo personalne prosvetne politike.

Povsem gotovo je, da sta doslej že mnogo trpela šola in učiteljstvo zaradi neurejenih razmer in zaradi tega, ker so se često predpostavljali strankarsko-politični interesi interesom šole in prosvete.

Ukinitev stalnosti ni zahtevala šola niti je ni zahtevalo učiteljstvo, pač pa povsem drugi razlogi. Toda pravilen razvoj in dvig našega šolstva potrebuje učitelja, ki se bo prav ves posvetil šoli, ki bo poznal vse razmere v svojem šolskem okolišču, učitelja, ki mu bo ljudstvo zaupalo. To je mogoče šele tedaj, če je učitelj stalen na svojem mestu, se živi v vse razmere svojega službenega kraja, da tekmo let izvede večji načrt šolskega prosvetnega in gospodarskega dela. Za tako delo je učitelju potrebno zadovoljstvo, potreben mu je duševni mir in občutek sigurnosti. Doslej se je delalo ravno narobe. Personalna prosvetna politika je bazirala na tem, da se je učiteljstvo strahovalo, čutilo se je nesigurno in nezadovoljno. Duševni nemir pa prav gotovo ne more biti podlaga sistematičnemu šolskemu delu, niti ne more biti pomočnik pri spoznavanju razmer v službenem kraju. Toda, če hoče učitelj pomagati ljudstvu pri njegovem prizadevanju za gospodarski dvig in pospeševati prosvetno delo, je neobhodno potrebno, da temeljito pozna svoj službeni kraj.

Edino potreba šole in prosvete, bi morala tvoriti podlago za objektivno in pravično personalno prosvetno politiko. Povsem jasno in razumljivo je, da se naše združenje ni moglo strinjati s pogrešnim gledanjem na učiteljevo delo in z napačno personalno prosvetno politiko. Zato je kategorična zahteva JUU, naj se učiteljstvu vrne stalnost, ker le

v tem primeru se bodo mogli povsem ohraniti moralni in pravni temelji pri učiteljskih premetitvah, katere se bodo potem vršile le po prošnji, le v tem primeru se bo moglo učiteljstvo z vso svojo dušo in z vso ljubeznijo posvetiti poklicnemu delu.

V neposredni zvezi z učiteljsko stalnostjo je tudi disciplinski postopek, ki bi moral biti prirojen tako, da bi povsem ustrezal učiteljski stroki. S finančnim zakonom za leto 1936/37. je bil uveden za učiteljstvo nov disciplinski postopek, kateri pa predstavlja prav za prav le prirojitev disciplinskega postopka za uradništvo notranje uprave tudi za naš stan. Ugotoviti je treba, da je učiteljska služba povsem drugačna od one političnega uradnika, in zato bi moral biti tudi disciplinski postopek povsem moden in sestavljen res tako, da bi v vsakem pogledu ustrezal učiteljevemu delu.

Drugo važno vprašanje personalne prosvetne politike je avtomatično napredovanje učiteljstva. Ta zahteva se pojavlja že od onega trenutka, ko je bilo tako napredovanje ukinjeno. V zadnjem času so bila tudi učiteljska mesta sistemizirana. Toda to ne more biti povod, da bi se ne mogla očuvati popolna objektivnost napredovanja. Ako je s sistemizacijo sestavljen tudi vrstni red, potem bi se morala tudi napredovanja vršiti le in edino na osnovi po vrstnem redu sestavljenih rangnih list. Toda temu ni tako!

Naše združenje je postavilo zahtevo, da naj učiteljstvo avtomatično napreduje, in to samo z ozirom na svojo upravičenost in delo v službi. Popolna objektivnost pri napredovanjih bo šele takrat mogoča, ko bo imelo učiteljstvo tudi pravico pritožbe, če bi se čutilo v kakem primeru zapostavljeno. Le na ta način bo postalo vse učiteljstvo enakoopravno in le s tem se bo prenehal kvarni protekcionizem, in prenehala se bo demoralizacija učiteljstva z napredovanji. To je nujno potrebno, ako hočemo, da se zopet dvigne med učiteljstvo vera v objektivnost državne uprave in tudi vera v pravičnost in poštenje.

Draginski razredi

Praksa je pokazala, da je grupacija uradniških plač po draginskih razredih krivična. Kakor je znano, spadajo ban. mesta v I. drag. razr., sres. mesta v II. in vsi ostali kraji v III. drag. razred. V višjem drag. razredu je drag. doklada za 100 din večja, t. j. v II. za 100 din, v I. za 200 din od III. drag. razreda. Zakonodajalec je računl, da je življenje v mestu relativno dražje in je zato zvišal plačo. Pri podrobni analizi vseh činiteljev, pa dobimo docela drugo sliko.

Prvič. Že ponovno je bilo pisano, da so deželni pridelki na mestnem trgu enako dragi, večkrat še cenejši kot na deželi. Znan mi je primer, da je hotel imeti kmet v okolici Maribora (15 km) za krompir, ki ga je ponujal nekemu učitelju, 50 % več kakor je bila dnevna cena na trgu. Omenjeni učitelj je kupil krompir od trgovca, t. j. skozi druge roke, in ga je dobil ceneje kakor če bi ga kupil neposredno od producenta — kmeta. Ako omilimo ta primer, pa še vedno drži trditev, da hoče kmet za svoje pridelke na vasi isto ceno, kakor je v mestu na trgu. Naj navedem še 2 primera. Kupoval sem hruške od nekega kočarja. Računal mi jih je po najvišji ceni na mariborskem trgu ter se izgovarjal nanj. Ko jih nisem hotel vzeti po ponujeni ceni, mi je rekel, da jih bo pač nesel v Maribor (45 km)! Od nekega drugega kmeta sem kupoval jabolka. Jaz sem jih moral plačati 25 p dražje kakor je bila dnevna cena. Trdil je, da mora z vožnjo tudi nekaj zaslužiti in da jaz nisem »handlar«. (Sadnim trgovcem mora namreč pripeljati jabolka v kraj, katerega določiti, ne da bi za vožnjo kaj dobil!) Po njegovem mnenju mora prekupčevalec zaslužiti, če pa kdo kupi zase, pa lahko dražje plača. Če vprašamo kmeta, zakaj moramo mi plačati dražje,

VSEBINA:

Povišanje naših prejemkov.

Koliko smo na boljšem?

Naše najaktualnejše zahteve.

Draginski razredi.

»Privranganec«.

Jasni se!

LISTEK: Razgovor z Angelom Cerkvenikom.

† Tovariš Ivo Trošt.

† Ančiču Josipu.

Splošne vesti. — Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Učiteljska tiskarna. — Mladinska matica. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

oziroma zakaj se moramo ozirati na ceno na trgu, ko mora vendar v mestu plačati mitnino in izgubi iz vožnje mnogo časa, dobimo stereotipen odgovor, »da imajo gospod lepo plačo, da imajo gvišno 1000 din«. Vse take in slične manipulacije odpadejo v mestu. Tam je dnevna cena in po tej kupujejo meščani, s pripombo, da dnevno ceno ne dela nekaj kmetov, temveč konkurenčni trg. Na deželi treba dež, pridelke, ki so zaradi elementarnih nezdog uničeni, plačati 100 % dražje. Pri nas je letos krompir zaradi velikega vpliva vlage (ilovica!) za 200—300 % dražji od lani (45 p = din 1,50 do 1,75). Na trgu je od din 0,75 do 1,50.

Drugič. Mleko. Pravijo, da je mleko na deželi cenejše. Poglejmo! Na deželi stane din 1,50, za isto ceno ga dobite v mestu, in vam ga še prinesejo na dom. Mleko je v mestu tudi pod kontrolo, na deželi ga morate kontrolirati sami — če morete in znate. V nekem kraju sem plačeval zanj 2 din, kljub temu da je bil kraj oddaljen 30 km od železnice. — In tako lahko greva, prijatelj, od pridelka do pridelka in malokateri je cenejši od istega na mestnem trgu, mnogo jih je celo dražjih.

Tretjič. Človek bi mislil, da bodo na deželi vsaj deželni pridelki cenejši kakor v mestu. Prepričali ste se, da temu ni tako. O industrijskih izdelkih pa naj navedem le nekaj primerov, da boste videli, v kako zavirlivem stališču smo na deželi. Našel bom nekaj predmetov:

Vse vrste moke povprečno 50 p več, t. j. 15 %.

Sladkor 1 din več, t. j. 5—7 %.

Kava 4—6 din več, t. j. 10 % itd.

Kupoval sem žično mrežo, za katero sem plačal 6 din več, t. j. 35 %, za neki drug predmet pa celo 33 din več, t. j. 63 %.

Četrtič. O manufakturi mi menda ni treba pisati. Kakšno blago in po kaki ceni ga dobimo, vedo vsi, ki so bili kdaj na deželi!

Petič. Ostane samo še stanovanje. To je v mestu dražje. Toda zakaj? Zato, ker so mestna stanovanja — če so draga — higienična in relativno zdrava in dobra. Kakšna so na deželi? Tam »stanovanja« sploh ne dobite, temveč kvečjemu sobo, kuhinjo pa si morate deliti z gospodarjem. Jasno, da ne more gospodar za tako »stanovanje« zahtevati 300 din. In vendar stanejo na deželi 150 din. Vem za primer, kjer plačuje nekdo za 1 sobo, katero je gospodar oddelil s špansko steno, da je dobil še kuhinjo, reči in piši 300 din! Drug primer! Tovariš na vasi plača za 1 sobo, ki meri 6,5 m² — 120 din!, v sres. mestu pa za 2 sobno stanovanje s kuhinjo in pritlikinami 200 din! Stanovanja na deželi so grobokopi učit. zdravja; vlažne, neprepračene, z malimi zamreženimi okni opremljene luknje, kjer domujejo vlaga, tema in bolezen. Le čitajte kako umirajo učitelji, čeprav imajo »1/2 leta počitnice«!

Kako pa je s hrano? Na deželi jo plačuje učitelj od 12 do 15 din. Tovariš v 30 km oddaljeni vasi plača 15 din in je: mleko, svinjsko meso, zelje, solato in mleko! Takih primerov lahko naveden še več! V mestu stane hrana v menzah 8—12 din in abonent ima še izbiro. Tako plača učitelj na deželi od 800 din plače 400—450 din za hrano, t. j. 50 % plače, v mestu pa od 900 oz. 1000 din 300—400 din, t. j. 30 %.

Povprečno lahko trdim, da je življenje na deželi prav tako drago kakor v mestu, včasih še dražje. Zato bi bilo potrebno, da bi se uradnikom na deželi dali isti prejemki kakor tovarišem v mestu, prav posebno še v Sloveniji, ki je najdražja banovina v državi. Posebno pa bi se morala posvečati pažnja letoviškim krajem, kjer je včasih življenje dražje kakor v mestih in vendar spadajo v III. drag. raz. Uradniki v takih krajih morajo plačevati vse po cenah, ki jih plačujejo bogati letoviščarji. Problem par excellence!

Ja...